

Fôrmidlers betydning for fiskehelsen

Av: Gerd Berge, Ståle Refstie og
Torbjørn Åsgård

Ernæring og helse

Helseproblemer oppstår ved

- Feilernæring
- Inntak av biologisk aktive stoffer med utilsiktet virkning på
  - fordøyelsesfysiologi
  - annen fysiologi
  - immunforsvar
- Inntak av toksiner

Feilernæring

Ubalansert **aminosyre**profil

- dårlig vekst og proteinutnytting

Ubalansert **fettsyre**profil

- oksidasjonsskader, fysiologiske forstyrrelser, helseskader

Ubalansert **protein/fett**-forhold

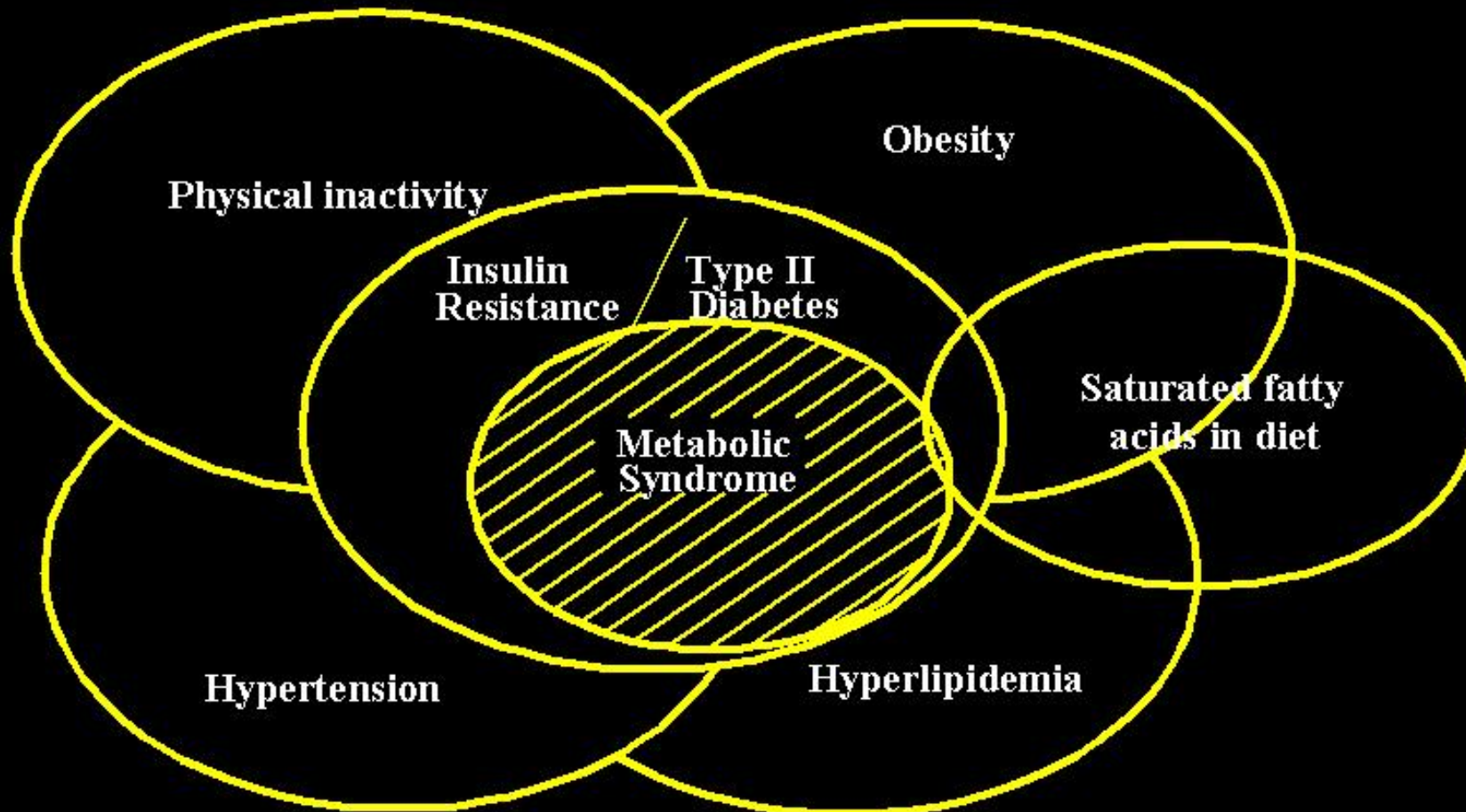
- fedme

Mineral- og **vitamin**ubalanse

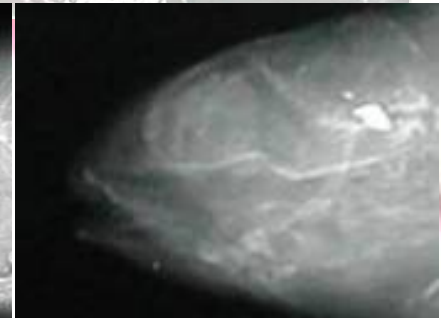
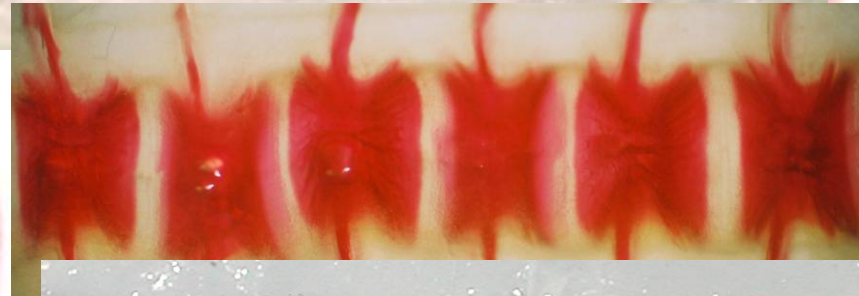
- mangelsykdommer

Feilernæring:

Fedme og livsstilssykdommer hos laks

Feilernæring: *Deformiteter pga marginal P og Zn mangel*

Valg av fôrmidler påvirker

- Teknisk kvalitet på fôr
- Tilgjengelighet av næringsstoffer i fôr, og dermed fisken ernæringsstatus over tid
- Fordøyelsesfysiologi
- Mikroflora i tarmen
- Immunforsvaret

NB: Fôrmidler kan inneholde biologisk aktive stoffer med akutt giftvirkning, eller som gir helsemessige skader over tid

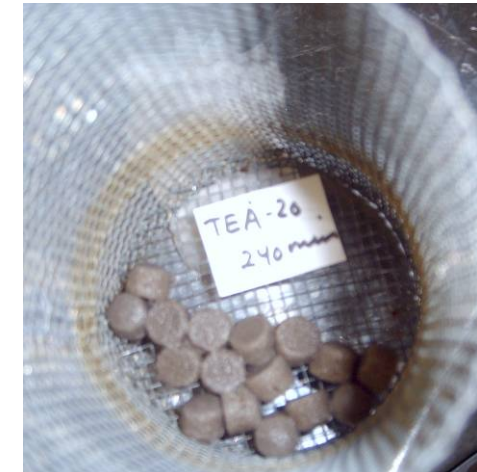
Fysisk fôrkvalitet: *Vannoppløselighet*

30 min

60 min

120 min

240 min

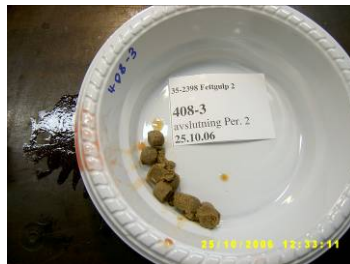
Fysisk fôrkvalitet: *Oppløsning og i magen hos ørret*

5 timer etter fôropptak

Stabilt miljø

Variabelt miljø

Fôr A

Fôr B

Diet A

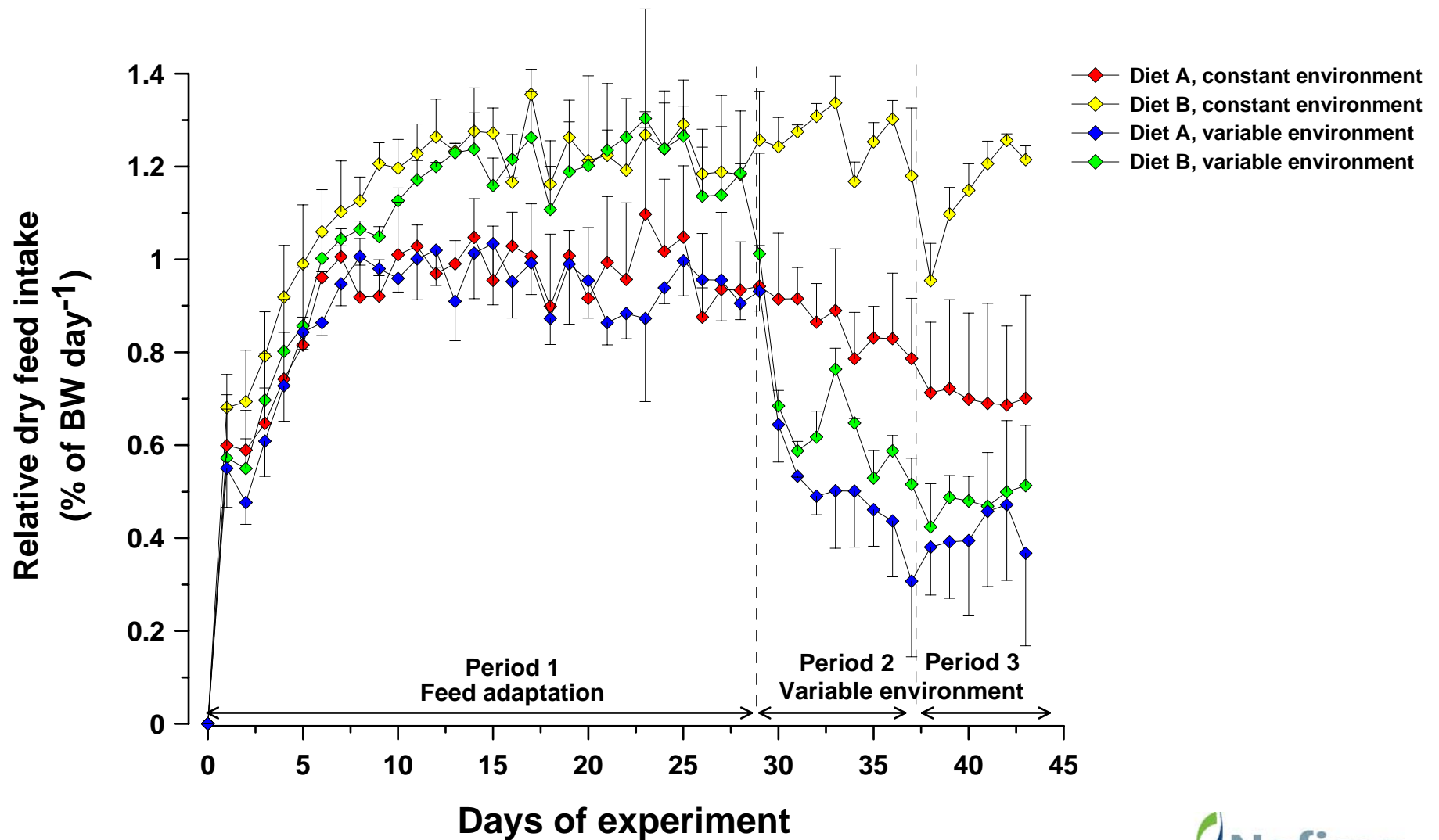
Diet B

Fettgulp ved lite vannstabilt fôr?

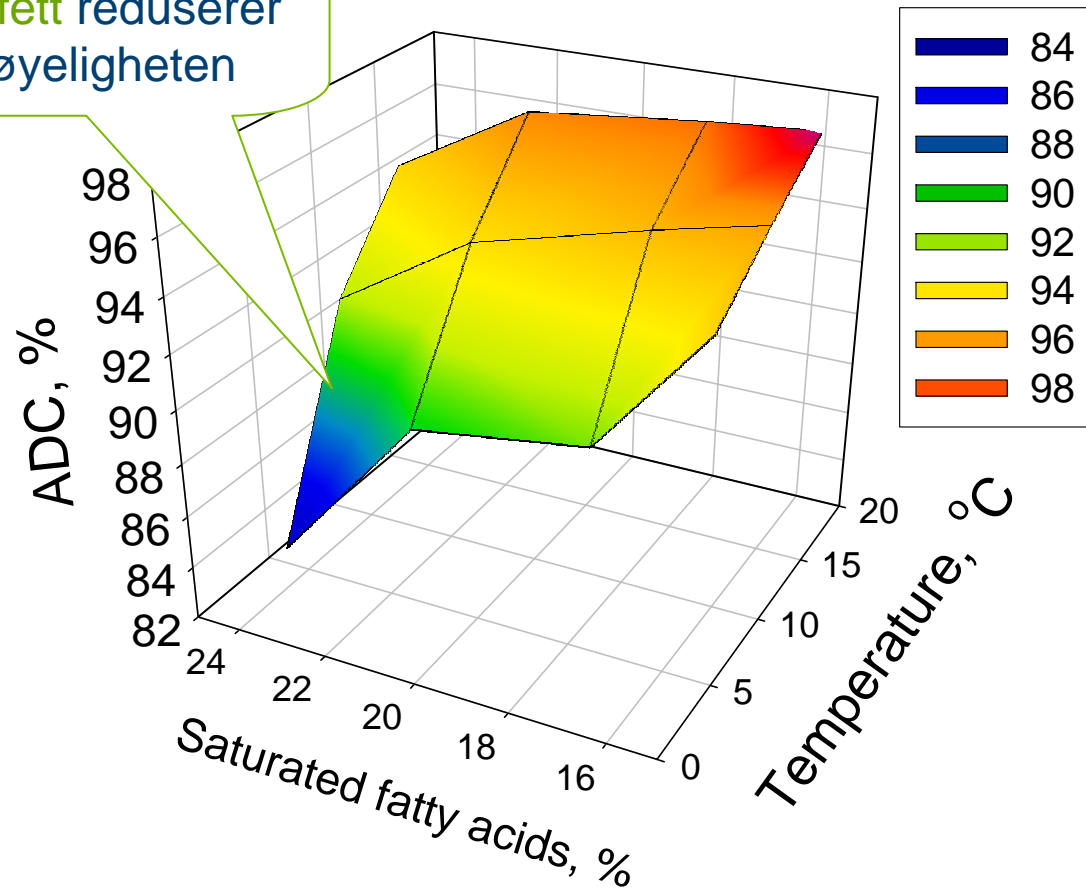

Fysisk fôrkvalitet: *Fôropptak hos ørret*

Tilgjengelighet av næringsstoffer: *Mettet fett i laksefôr ved lav temperatur*

Lav temperatur og høy
% mettet fett reduserer
fettfordøyeligheten

Sigholt m.fl., 2008

Biologisk aktive stoffer i råvarer

Antinæringsstoffer = plantenes kjemiske forsvar

- Store mengder i frø, og ergo i planteprotein
- Forstyrrer fordøyelse og/eller annen fysiologi

Kontaminanter

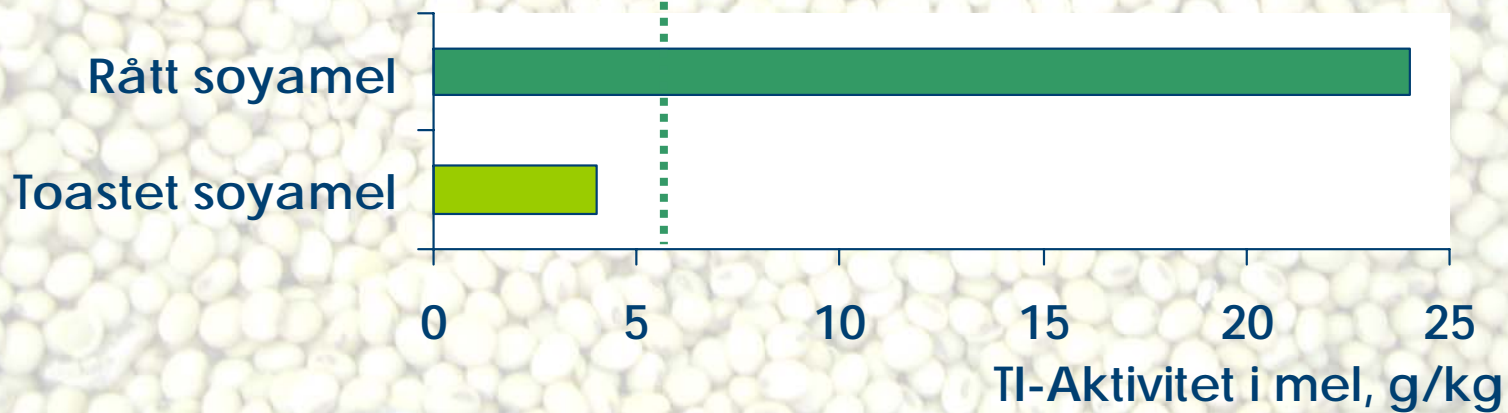
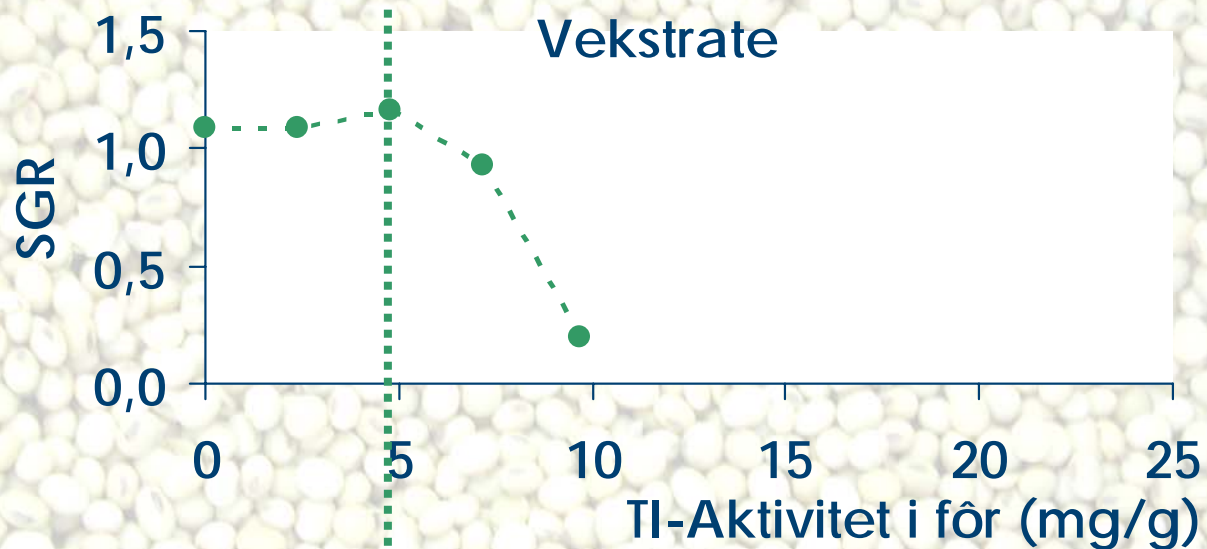
- Tilsetningsstoffer (f.eks. antioksidanter)
- Miljøgifter (f.eks. dioksin/PCB)
- Mugggifter (**mykotoksiner**)

Antinæringsstoffer

Antinæringsstoff	Soya mel	Sol sikke	Raps mel	Lupin mel	Mais
Proteaseinhibitorer	+	+	(+)	+	+
Amylaseinhibitorer					?
Lipaseinhibitorer	+				
Lektiner	+				
Saponiner	+				
Østrogener	+				
Tanniner		+	+		
Fytinsyre	+		+		+
Goitrogener	+		+		
Oligosakkarider	+				
Allergener	+	+	+	+	+
Gossypol					
Arginaseinhibitorer		+			
Sykliske fettsyrer					
Ukjente forbindelser	?	?	?	?	?

Antinæringsstoffer: *Trypsininhibitorer (TI) i soyamel*

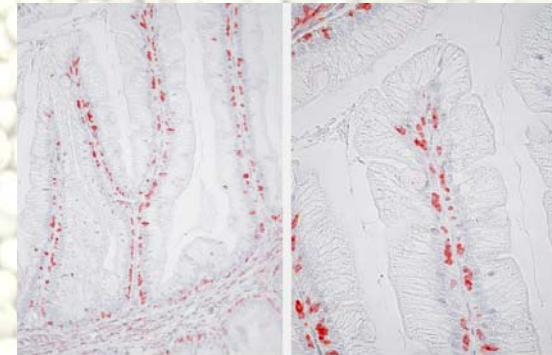

Antinæringsstoffer: *Soyamel til laksefisk = tarmkatarr*

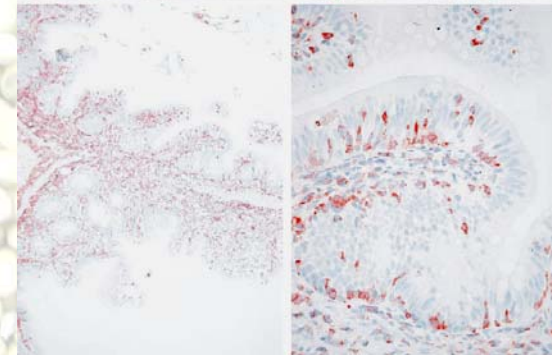

T-celle-lik respons
(anti CD3 ϵ)

FM

SBM

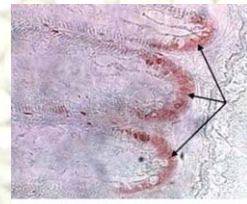
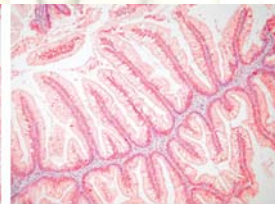
Soya i fôr gir tarmstress og -katarr

Caspase-3

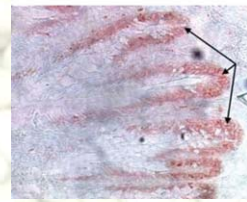
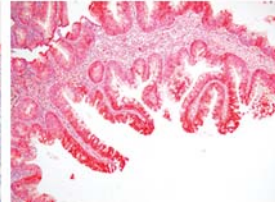
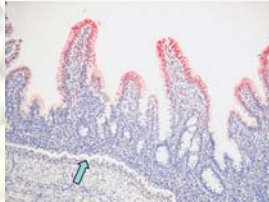
HSP70

PCNA

FM

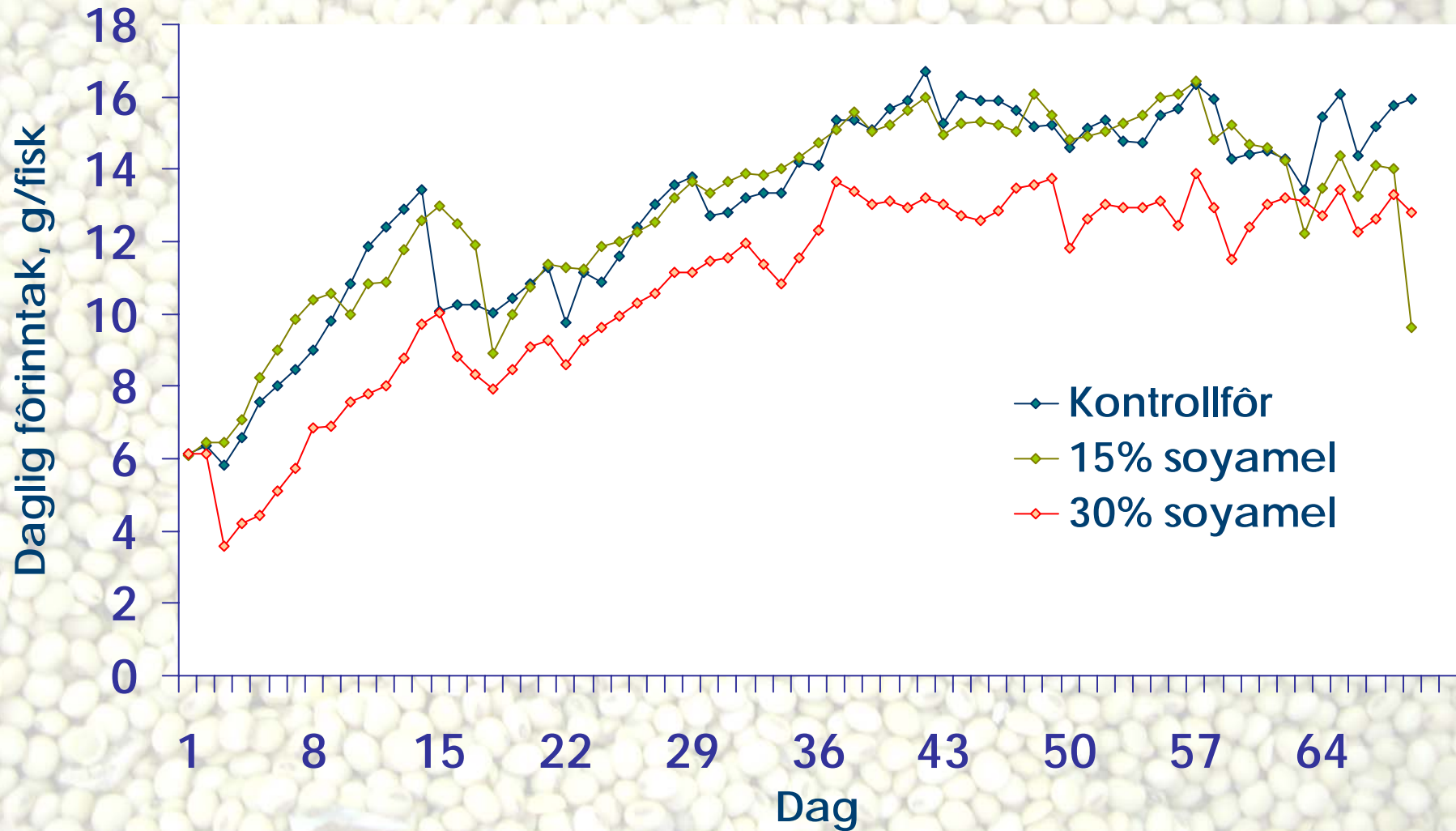

SBM

Hypersensitivitet!

Antinæringsstoffer: *Soyamel og appetitt hos laks i sjø*

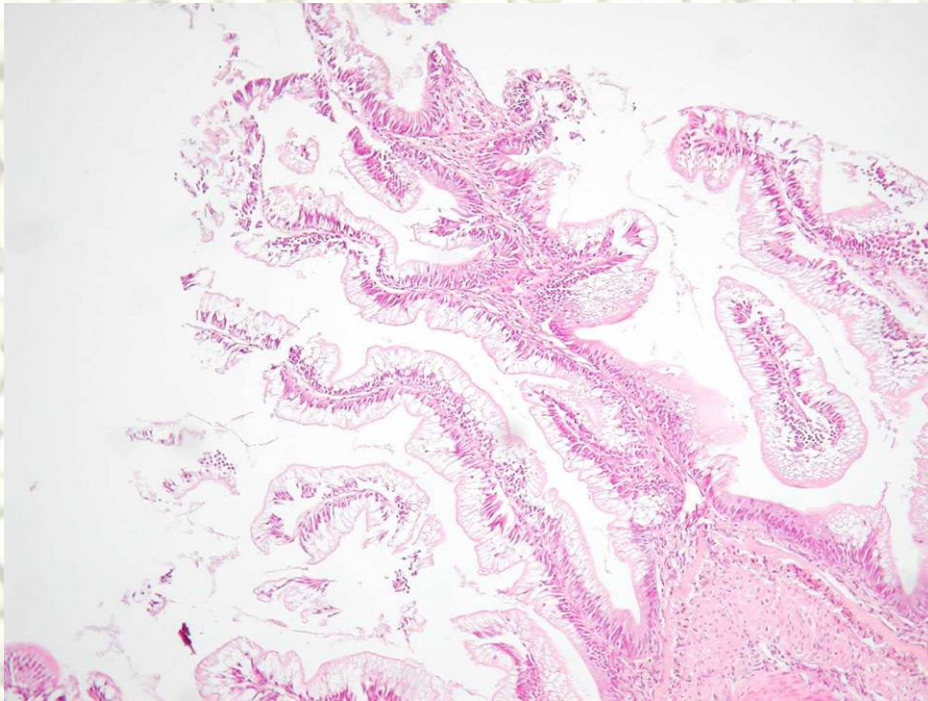

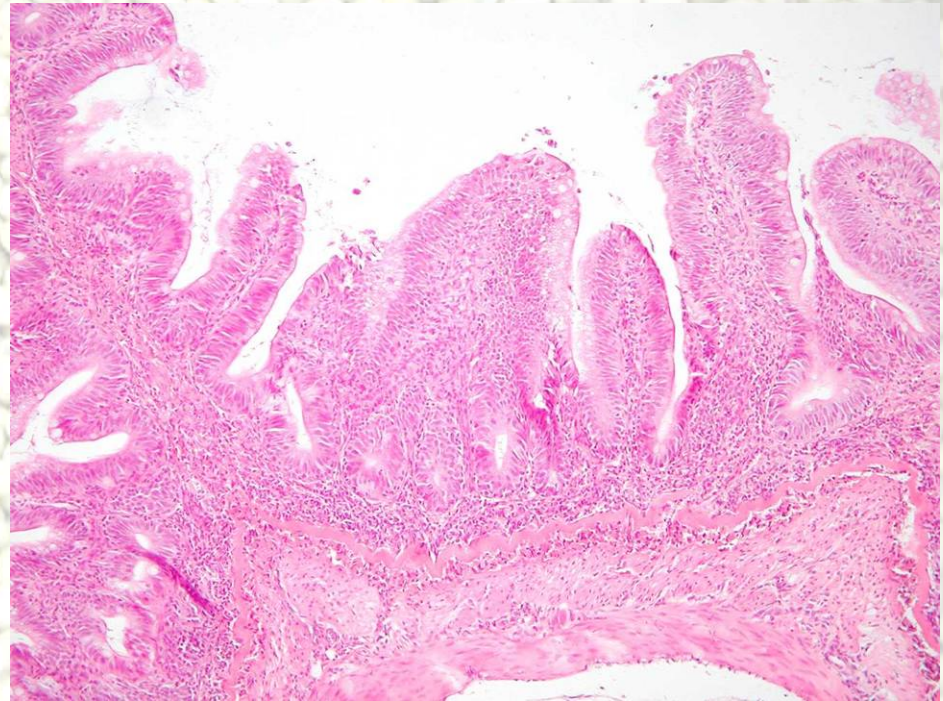
Antinæringsstoffer: *Planteråvarer og tarmkatarr hos laks*

Lupin, solsikke, raps, erter,
bønner, maisgluten...

Soyamel (og erteprotein-
konsentrat?)

Normal tarm

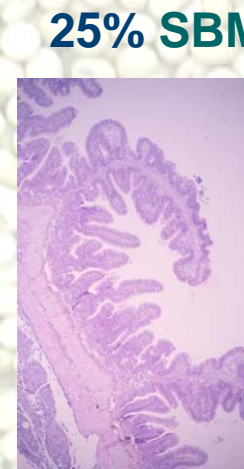
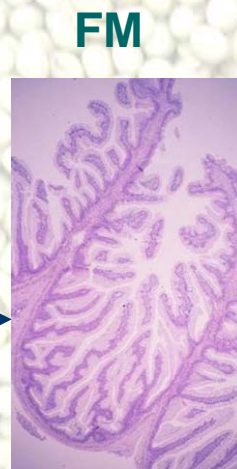
Tarmkatarr!

NB: Saponin åpner tarmen for aktivt antinæringsstoff

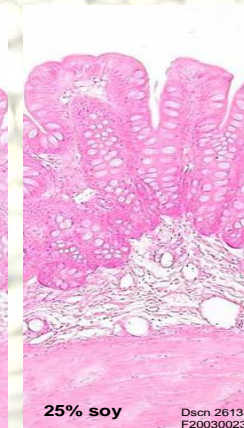
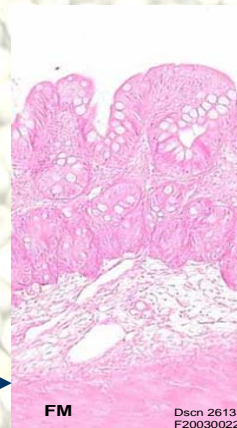
Antinæringsstoffer

Soya til ulike arter

Hypersensitivitet:
Soyamel i fôret
gir tarmkatarr
i baktarmen!

Stor begrensning
mht. fôvaretilgang

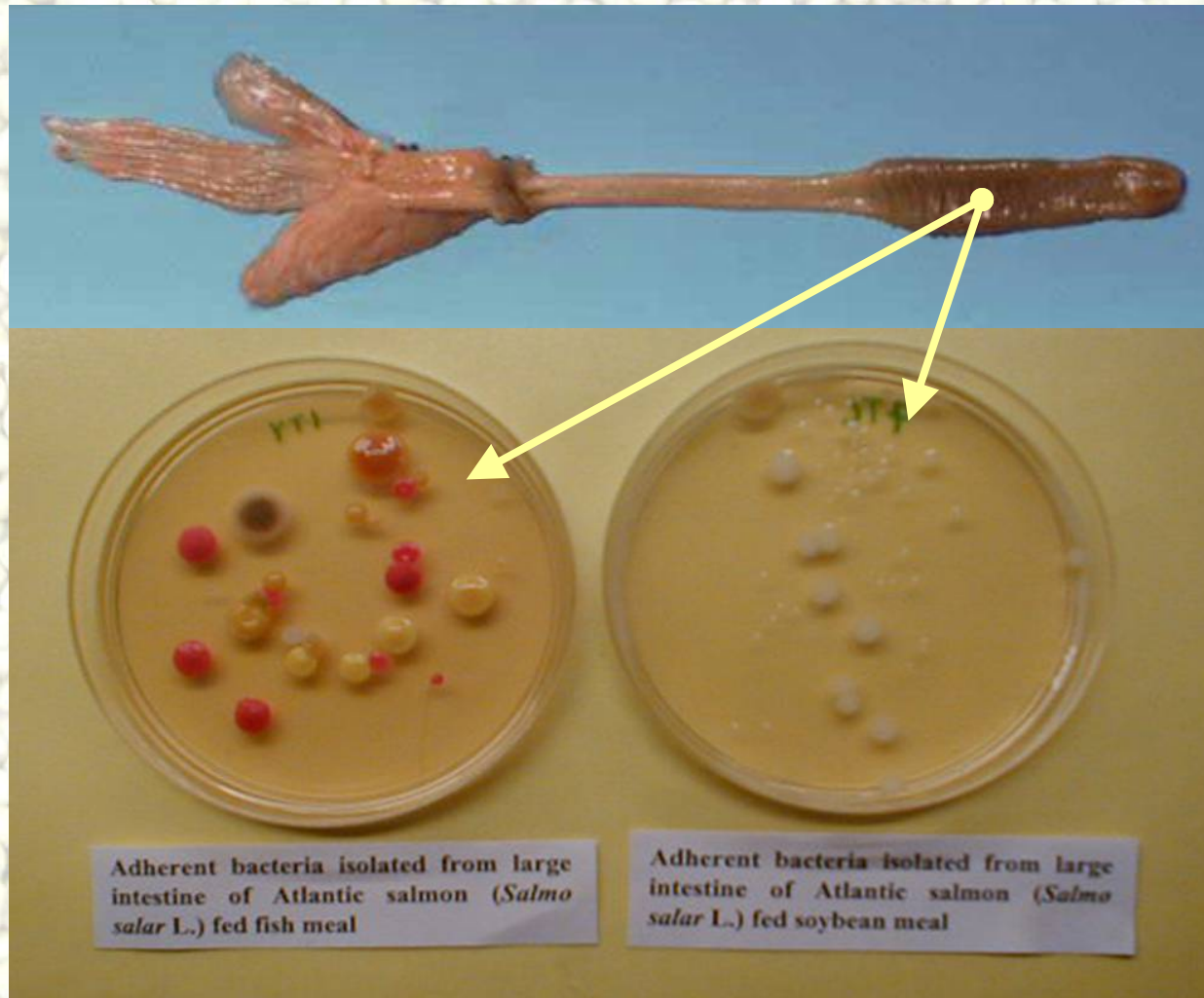

Normal tarm
ved bruk av
soyamel i fôr.

Fleksibilitet mht.
bruk av billige
fôvarer

Endring av tarmflora: *Soyamel i fôr til laks*

Adherent bacteria isolated from large intestine of Atlantic salmon (*Salmo salar* L.) fed fish meal

Adherent bacteria isolated from large intestine of Atlantic salmon (*Salmo salar* L.) fed soybean meal

Fiskemel

25% soyamel

Kontaminanter

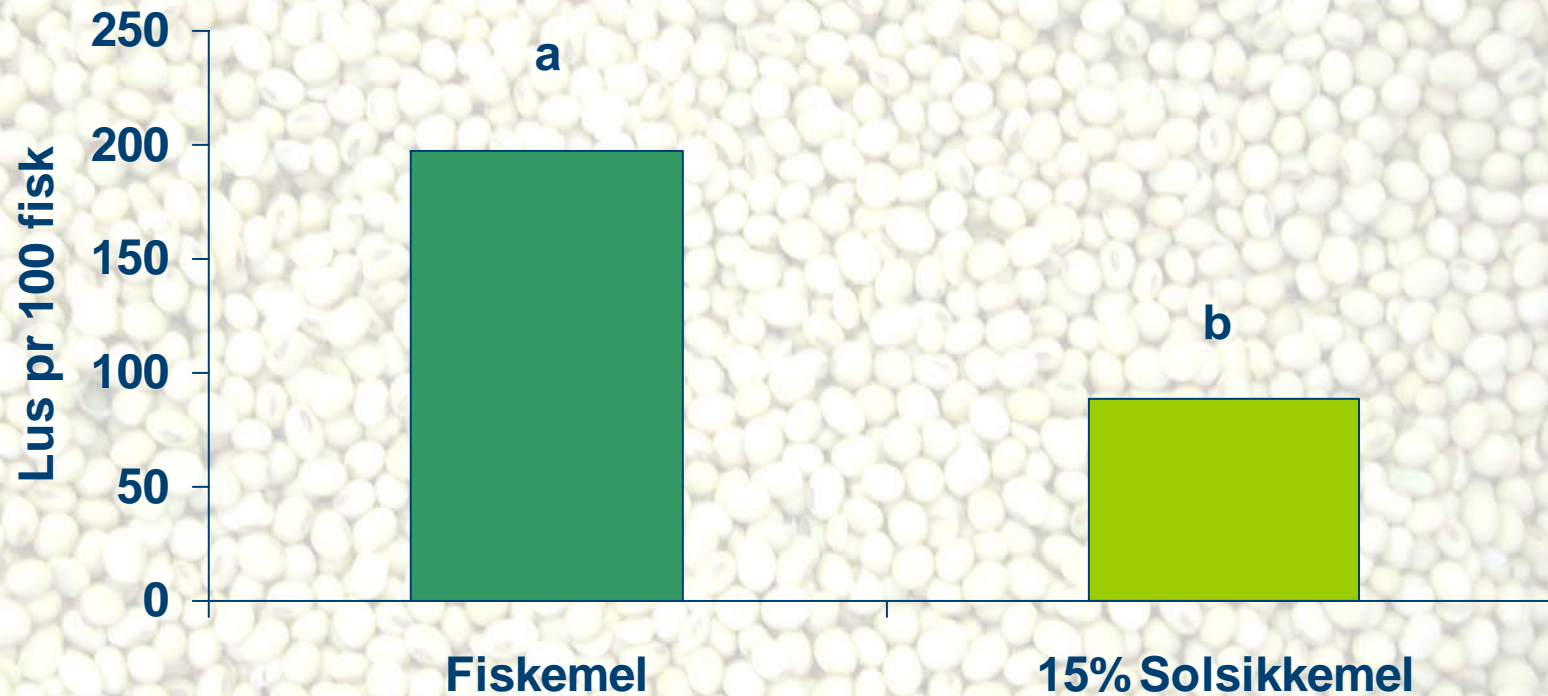
Mykotoksiner (i planteråvarer)

- Giftige sekundære metabolitter fra **mugg**
- Mange ulike typer
  - aflatoksiner
  - fumonisiner
  - ochratoxiner
- Svært **kreft**fremkallende
- Laksefisk sensitive
  - appetittsvikt
  - svekket immunforsvar
  - **leverkreft** og død

Positive helseeffekter av råvarer: *Solsikkemel motvirker lakselus*

Kan også gi økt fettfordøyelighet

Oppsummering og konklusjoner

- Sammensetning, innhold og tilgjengelighet av næringsstoffer varierer mellom
  - proteinkilder
  - oljekilder
- Valg og kombinasjoner av fôrmidler påvirker tilgjengeligheten av næringsstoffer i fôr
  - Feilernæring
- Innhold og typer av biologisk aktive stoffer varierer mellom fôrmidler og batcher av disse
  - antinæringsstoffer
  - kontaminanter

A close-up photograph of a salmon's head, showing its eye and scales, positioned on the left side of the frame. The background is a collage of three types of fish feed: small white spherical pellets, a light-colored flake meal, and larger dark brown cylindrical pellets. The text is overlaid on the right side of the image.

Fremtidens fôr
inneholder
lite fisk!

Takk for
oppmerksomheten